

UREDNIŠTVO IN UPRAVA :
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predaj (Ca-
sella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto
corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROCNINA :
Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto IX. — Štev. 2 (168)

UDINE, 1. - 15. FEBRUARJA 1958

Izhaja vsakih 15 dni

Pravica zmaguje!

Beneški Slovenci so že vajeni, da mora-
jo prenašati obrekovanje, klevete in plju-
vanje na svojo narodno čast, da si pa
kljub sramotnosti ne smejo pljunca z gla-
ve niti obrisati. Vsak prišlek si je že
ustvarjal pravico, da sme z besedo in črko
grditi naše ljudi in njih duhovnike, če si
pa ti drzno iskati zadoščanja, jih pa
nahrulijo z »protiitalijanci«, »velezajdal-
ci« in podobnimi naslovi ter kličejo nad
brezvarno rajo oblast in strele.

Tako daleč je že prišlo, da se je naš člo-
vek čutil brezpravne varnosti, ker »Bog
je visoko, pravica daleko«. Ta zavest brez-
pravnosti, da zanj pravica nikoli ne zma-
ga, se je pa vendarle v zadnjem mesecu
vsaj za malenkost spremenila.

Izza plota mečejo kamenje

Zaupanje v justico in sodnijo se je ven-
dar do neke mere povrnilo v srca prebi-
valcev Beneške Slovenije, ko se je v sobo-
to 25. januarja 1958 končala pred videm-
skim sodiščem obravnava proti trojici
italijanskih časnika, ki so blatili čast
duhovnika Angela Kračina.

Ker je obravnava živo razgalila, kak-
šnih obrekovalnih sredstev se poslužujejo
nekateri sovinstično bolni gospodje proti
slovenski manjšini, je prav, da na kratko
ponovimo pred zgodovino obravnave, ki
je po dveh dolgih letih prišla do svojega
poštenega zaključka.

Na zatožni klopi so sedeli časnika
Arturo Manzano, ki je 26. oktobra 1955
napisal v listu »Il Friuli liberale« napad
na šentlenarskega župnika č. g. Angela
Kračina. Za članek je sodgovore ured-
nik omenjenega lista Giorgio Provini.
Tretji v družbi je bil urednik lista »L'Aren-
a di Pola«, Pasquale De Simone, ki je
obrekovalni članek ponatisnil. V članku
je bilo črno na belem natiskano, da je
župnik Kračina kolovodja neke tajne sku-
pine v Beneški Sloveniji, ki deluje na to,
da se Benečija odtrže od Italije in podre-
di Jugoslaviji. V napadu omenjajo tisti
gospodje tudi naš list, duhovščino in
ljudstvo, kakor da je tu ob meji ena sa-
ma banda zlikovcev katere je treba iztre-
biti, če ne morda kar pobesiti kot veleiz-
dajnike. Taki nevarni in neutemeljeni
obrekovalni izbruhi seveda niso mogli
ohraniti č. g. Kračina brezbržnega. V ve-
sti je bil dolžan braniti svoje poštenje
in čast.

Zato je vložil proti obrekovalcem tožbo.
Kaj vse so začeli uganjati ljudje, katere
je potegnil za ušesa! Pisali smo že o grož-
njah, anonimnih pismih, ustrahovalnih
poskusih celo nad nedolžnimi farovskiimi
kokošmi, da bi župnik umaknil tožbo.

Istočasno so pa še kar dalje hujskali in
metali nanj blato, po znanem pravilu
»Obrekuj krepko, nekaj bo že ostalo!« Z
blatenjem so obrekoljivci hoteli prizadeti
vse naše ljudstvo in ga prikazati oblastem
in svetu v temni luči. To je bil njihov
zlobni namen!

Čemu netite sovraštvo?

Prvi zastopnik tožitelja, odvetnik Pan-
nizzo, je v več kot enournem govoru ori-
sal, kakšen namenje vodil Manzano pri
njegovih obrekovalnih gonjih. V prvi vrsti so
njegov izpadi plod pokvarjene politične
miselnosti. Govori o nekakšnem izdajstvu
šentlenarskega župnika. Ko je bil s tova-
riši klican na sodnijo na odgovor in na
pričevanje, se je nič manj kot petkrat pri-
petilo, da ga je napadla neka bolezen in
da se je razprava dve leti odlagala. Vse
priče, katere je predlagal sodniku in ki
naj bi potrdile »izdajstvo«, so samo nekaj
jecljale in niso nič bistvenega izpovedale
proti g. Kračini. Edini Manzanov dokaz
je bil ta, da župnik govori in pridiga ver-
nikom v slovenščini. Raba materinščine
v cerkvi se je ponekod v Slovenski Be-
nečiji celo pod fašisti ohranila. Pod demo-
krišćanskim režimom pa naj bi bil to greh
in velezdajla!

»Takšna miselnost«, je vzkliknil Pantizo
in pokazal s prstom na obtožence, »je
za človeštvo prava nesreča! Vsakdo lah-
ko govori katerikoli jezik, toda če nekdo

govori slovenski, je za te ljudi kar pro-
titalijan. Za časa albanske in grške voj-
ne ste pisali da ni bilo v nadiškem bata-
ljonu nobenega dezertarja. Zdaj so kar
naenkrat vsi protitalijani?!«

Nato je živo prikazal, kako so fašisti
hodili po hišah pobirat slovenske kate-
kizme in molitvenike. »Ali se hočete vrni-
ti nazaj k tistemu sistemu? Kakšni inter-
esi vas ženejo, da ustvarjate med ljud-
stvom ob meji napetost?« je zaključil od-
vetnik ter zahteval obsodbo obrekovalcev
in za žaljenca tri milijone odškodnine.

Zdaj se je dvignil državni pravdnik
Biancardi, ki je našemu ljudstvu vrnil
zaupanje v justico. V kratkem govoru je
spoznal vse tri obtožence za krive in je
predlagal za Manzanija osem mesecev za-
pora, za De Simoneja šest in za Provinija
pet mesecev; vsak pa še na globo od 50
do 67 tisoč lir ter na povračilo sodnih
stroškov in odškodnino napadenemu g.
župniku.

Vse je kar obstrmelo.

Jalova obramba

Po kratkem odmoru so nastopili zagovorniki. Prvi je bil dr. Borghi. Ker ni
imel otipljivih dokazov, katerih sploh ni,
se je spustil v nacionalistično modrovan-
je. Dejal je, da se napadeni župnik pri
dušnem pastirstvu ne naslanja na »senti-
menti nazionalie«; kakor, da je cerkev po-
litična shodnica in ne svetišče. Potem je
sprožil še drugo brhino, da narečja be-
neških Slovencev sploh niso slovenska.
Kaj ima to opraviti z obrekovanjem du-
hovnika? Nato pa je še dostavil, da je
župnik hotel prebivalstvo »raznaroditi«
in da morajo vsi obtoženi biti oproščeni.

Po tej čudni logiki, ki je najmanj pre-
pričala sodni dvor, se je dvignil goriški
odvetnik Pedroni, ki je v jedkem govoru
dokazoval samo to, da slovenska manj-
šina v Benečiji kratkoma ne obstoja in
da mora zatorej urednik »Arenae di Pola«
biti oproščen. Mladi gospod odvetnik za-
govarja tiste, ki se razburjajo, ker Slovenci
v Benečiji uporabljajo materni jezik v
cerkvi, potem pa samega sebe bije po zo-
beh in trdi, da Slovencev sploh ni. Zelo
prepričevalna logika!

Ostal je še tretji zagovornik Centazzo,
ki je kar jasno povedal, da očitnih doka-
zov za protidržavno delovanje tožitelja
sicer ni. Krive pa da so razne priče, ki
niso iz strahu hotele potrditi pred sodni-
jo, kar so povedale Manzanu, ko je zbiral
gradivo za članek. Kljub pomanjkanju do-
kazov pa da je treba obtožence oprostiti,
ker so delali — po naše povedano obre-
kovali — iz moralnih nagibov. Potemta-
kem lahko komu iz »moralnih nagibov«
tudi čast krađes in ga psuješ. Lepa mo-
rala!

Obsodba

Odvetnik ni s svojim zagovorom niko-
gar prepričal. Najmanj pa še sodnike, ki
so po enournem posvetovanju izrekli ob-
sodbo.

Manzano, Provini in De Simone so ob-
sojeni vsak na pet mesecev in deset dni

O ohranitvi etničnih karakteristik Videmske province

Profesor don Giuseppe Marchetti je
imel v začetku lanskega decembra, kakor
poroča beneški dnevnik »Il Gazzettino«
z dne 10. XII. 1957, pred številnim ob-
činstvom v Vidmu zelo zanimivo preda-
vanje, kako so se v 25 stoletjih formirali
Furlani. V predavanju se je profesor do-
taknil tudi nas Slovencev.

Prvotno so, po trditvi profesorja Mar-
chetti, obstojali na ozemlju današnje
Furlanije Kelti.

Rim je poslal okrog leta 181 prve šte-
vilne kolone v spodnjo Furlanijo, manjše
skupine so se naselile v furlanskem gri-
čevju. Šele kasneje so Latini prodrii po
cesti Iulia v Karnijo.

Mnogi kraji v spodnji Furlaniji imajo
latinska imena z latinskimi koreninami (ra-

zapora ter vsak še na globo 44.445 lir,
na 200.000 lir odškodnine obrekovanemu
g. Kračini in na povrnitev odvetniških
stroškov. Listi, ki so obrekovali morajo
obsodbo priobčiti.

S tem si bodo sami sebi dali spričevalo
kako pojmujejo objektivno časnikarsko
poročanje! Obsojenci so seveda vložili
priziv.

Pravdorek videmske sodnije je ugodno
odjeknil med vsem poštenim prebival-
stvom pokrajine. Marsikateri tudi naših
ljudi je obrekovalcem nasedal. Zdaj pa
bodo spoznali, kakšne vrste može so tisti,
katere je moral celo tribunal obsoditi in
priznati, da je njih pisanje lažnivo! Ve-
seli so tudi vsi župljani, ker se je doka-
zalo, da je č. g. Kračina vsega spoštova-
nja vredna osebnost, kateremu gnusni iz-
padi ne morejo ukrasti časti.

Z zadovoljstvom jemlje pravdorek na
znanje tudi vsa slovenska javnost, ker se
je izkazalo, da tudi Slovenci ne sme
kdorkoli zmerjati samo zato, ker se zave-
da čigave matere sin je! Pravica polago-
ma zmaguje!

ČEDAD: HUDICEV MOST

COLONNELLI

obmejno slovensko ozemlje, ker je le
poostrevalo odnose med slovenskim in
italijanskim prebivalstvom.

Sedaj so za nami ostri politični boji
prvih povojnih let, sedaj je že mogoče
dati bolj objektivno sodbo o takratnih
razmerah in ljudeh. Ranjki Cosmacini je
bil pač višji italijanski oficir, ki se je
kot upokojenec spustil na spolzka tla
politike. Kot povsod v svetu in tudi pov-
sod v Italiji, je znano, da prinesejo s se-
boj oficirji, ko se gre do politike, poseb-
no vojaško pamet, posebno vojaško
»formo mentis« slepe pokorščine in vda-
nosti naredbam svojih predpostavljeneh
ter priproščino in reševanju zamotanih
političnih problemov. Tudi zgolj politično
delo smatrajo bivši oficirji kot enostav-
no, enosmerjeno službo idealom v služ-
bi zgolj vojaških ciljev države. Navadna
notranjepolitična situacija tega v povoj-
ni demokratični Italiji noče poznati, ker
je pač politika nekaj več kot samo pri-
trjevanje, temveč je tudi kritika, ki gra-
di in utrjuje razvoj države po raznih po-
litičnih nazorih in kriterijih. Kasnejši
dogodki so pokazali, da polkovnik Co-
smacini ni tako dobro služil italijanski
domovini na političnem polju, kot je to
dobro opravil na svojem nekdanjem stro-
kovnem vojaškem področju.

Na žalost se nam je dogodilo, da je do-
bila Beneška Slovenija prav po zadnji
vojni inflaciji političnih colonnellov v
penziji, ki so prešli v svoje stare roke
politične vajeti. Vozili so tako, kot pač
vozijo oficirji po političnih klanjih. Zna-
ne so države Srednje in Južne Amerike
po svojih vladah colonnellov in po ne-
prestanih vojaških pučih. Vsi italijanski
veliki listi pišejo o teh kolonelskih ame-
riških vladah z rahlo ironijo superiornos-
ti in z ostro kritiko. Takšno je bilo tudi
približno stališče, posebno raznih ita-
lijanskih strank od skrajne levice do cen-
truma glede vmešavanja raznih penzi-
oniranih colonnellov v politične razmere
Videmske province, zlasti pa Beneške
Slovenije. Resni, vplivni italijanski listi,
najmočnejše italijanske stranke in ce-
lo aktivni ministri italijanske vlade so
obsodili nezakonito postopanje takozva-
nega trikolorističnega gibanja, ker se je
o njegovih nasilstvih začelo govoriti v
svetovni javnosti. Skrajno desničarske
sile so po žalostni trikoloristični epizodi
ustanovile v Vidmu poseben urad »Uff-
cio patriottico, ki je imel svoje zaupnike
po vsej državi. Končno smo nato dobili še
tretjo nacionalistično in netolerantno
organizacijo »Paesi tuoi«, ki je tudi po-
litično javno nastopila. Po časopisnih vi-
rih iz takratne dobe naj bi se v raznih
povojnih desničarskih gibanjih v Bene-
ški Sloveniji udejstvovali več ali manj
javno ali prikrito štirje colonneli: Isi-
doro Iussa, Del Din Prospero, Giuseppe
Cosmacini in Olivieri. Od vseh teh co-
lonnellov je ostal na politični areni kot

provincialni svetnik Videmske province
še polkovnik Olivieri. Politične razmere
so se v Videmski provinci že precej nor-
malizirale, še ne popolnoma pa v Bene-
ški Sloveniji, kjer mnogi znajo povedati
mnogo o še preostalih vplivih nepolitič-
nih, nestrankskih krogov pri postavljan-
ju strankskih kandidatur ljudi, ki ni-
so imeli s politiko nikdar opraviti. Mi
pa moramo priznati, da se je vsaj lokalni
krščanski demokratijski posrečilo iztrgati
politično žezlo iz rok nekaterih upokoje-
nih vojaških veterancev in sami prevzeli
odločilno vodstvo.

Toda pri nas ne gre več za to, ali veli-
ke italijanske stranke marajo ali ne ma-
rajo colonnelle. Pri nas v Beneški Slove-
niji se je prežvela doba colonnellov, da
o capitanij in tenentij sploh ne govo-
rimo, ki bi tudi radi še kje strašili. Prej-
šnje generacije naših ljudi so skupaj z
oficirji tičale po nekaj let v trinčeah
in z njimi delile dobro in slabo. Po kon-
čanih vojnah niso ljudje odšli nikamor
v tujino in je tako ostal stari duh voja-
skega kameradstva. Oficirji so bili naspro-
ti vojakom kot očetje in ta paternalizem
je ostal še nadalje tudi v civilnem življe-
nju, ko so upokojeni oficirji zajahali po-
litične konje.

Kako pa naj sedaj daje politično pa-
met bivši oficir našim minerjem, našim
delavcem, našim ženam, ki delajo po me-
stih? Oficirja bodo ubogali kvečjemu
kakšni naši stari može, ki so bili capo-
ral maggiori ali pa sergenti v vojski pri
sedaj starih colonnelih in capitanij.

Mi beneški Slovenci visoko spoštujemo
našo italijansko vojsko in njene oficirje
v službi, toda delimo mišljenje vse Ita-
lije od komunistov preko socialdemokra-
tov do demokratizmov, da oficirji ne
spadajo v aktivno politiko. Da pri tem
trpi ugled vojske, da so tam, kjer oficir-
ji odločajo v politiki, nenormalne, nez-
drave razmere, da pomenijo oficirji v
politiki zaostalost in politično nezrelost
sleherne dežele.

Pri nas v Videmski provinci, zlasti v
Beneški Sloveniji je še nekaj ostankov
militarizma in lokalni politiki, toda čeda-
lje bolj raste in se krepi moč raznih ita-
lijanskih političnih strank. Mi beneški
Slovenci smo se naveličali ukazovanja in
paternalizma. Naša situacija je tako tra-
gična, da jo bodo s težavo rešile le takšne
politične stranke, ki bodo odkrito, brez
predsodkov, z duhom enakopravnosti re-
ševale naše narodne, gospodarske in so-
cialne probleme.

Politična doba colonnellov je za nami.
Skoro vsi naši ljudje odhajajo na delo
v tujino v najbolj civilizirane države Ev-
rope in jim zaradi tega ne moreš doma
vladati z oficirskimi metodami. Iz cele
Italije so že skoraj povsod izginile te
metode, kaj izginejo še iz Beneške Slo-
venije, ki je končno tudi del demokratič-
ne Italije.

(Nadaljevanje na 2. strani)

BRDO

MUZAC U CE MJETI LUC

Čas te bi, ki u se tikeri naordej se na Muščene, najbuj zapuščeni Judje našega kumuna, če ve pensamo, ki no muorejo šnje se svetiti z petroljam. Infati smo ču-li pravit, ki prece no če začeti upitvovati palje za luč parpejati se tu njih vas.

Speže za to djelo u je če kriti no part kumun, no part štat an z no partjo no majo kontribuiti Judje sami.

KONČNO SE BARJENJI NO MAJO NJIH TURAN

Tele bot no se ne bojo okuoliške vasi več špot djelale Barjenjam zatuó, ki no njemajo turna. Po dougih ljetih an po veličih sakrificihah, še Barjenji no morejo se lošti ala par s temi družimi vasmí, zak' so nardili dan turan, ki o je zarjes ljep. Inauguracjon so mjeli prejšnji tje-dan u preženciji usjeh judí, autoritadam an judi okuoliškin vasi.

Ma ve muoremo dodati še dno: bal nu Barjenji mjeli komodano pot, ki na re skuozdre njih vas, to bi tjeli use drugač zgledati. Zatuó, teže, ki no so zatuó lo-ženi, naj se interesajo še za to djelo, ki to koverta, ki to bodi nareto selakor več koj turan.

GORJANI

PROPADANJE FLIPANA

Sedan ljet nazat, kar so nardili censi-ment od judí, tu Flipanu so zledali 590 abitante. Lansko ljeto, zadnji dan decem-berja, te rezultalo, ki to jih je koj 320. Tuo to se praví, ki tu nančej deset ljet, Flipan e zgubu nič manj koj 270 judí. Tele cifre no baštajo za mjeti no indejo, kaj mizerje to je tu tej vasi.

Dvojčka: Beneška Slovenija - Karnija

V Karniji je letos odšlo na delo v e-migracijo okoli deset tisoč ljudi. Seveda se pozna, da je v deželi toliko ljudi manj. Ceste so prazne in redko srečaš človeka. Stopiš v trgovino, ki je tudi prazna. Kako pa naj bi ne bila prazna, ko se za deset tisoč ljudi manj oblači, je in pije. Ko se naredi domov, je še bolj prazno in puó. Nikjer nobenega človeka, še gostilne so prazne.

Ko se čez dan dobijo ljudje skupaj, go-vore samo o davkih (imposte). Ljudi, takih, ki nekaj zaslužijo, sicer ni, toda dav-čni urad pa kar naprej pošilja svoje po-zive. V Karniji so imeli letos nekoliko tu-ristične sezone in že davkarji pritiskajo na hotelirje in gostilničarje zaradi reddi-tov, da jih obdavičijo.

Prav ista pesem velja za našo Beneško Slovenijo. Mi turistične sezone sicer ni-smo imeli, edino v Ravenci v Rezijski je bilo precej družin iz Furlanije na počit-

O ohranitvi etničnih karakteristik Videmske province

(Nadaljevanje s 1. strani)

ozemlje Beneške Slovenije in doline Bele (Fella). Hriboviti kraji Karnije in desne-ga hribovitega brega Tilmenta pa niso bili toliko prizadeti po mačžarskih pusto-šenjih ter se zato tamkaj niso naselili Slovenci. Pač pa so se Slovenci v sred-njem veku naselili po opustošenih in ne-naseljenih krajih okoli Stradalle.

Nekaj usedlin nemškega izvora je pustil oglejski patriarhat, ki je bil v de-setem in enajstem stoletju v nemških ro-kah.

Beneška oblast od leta 1420 naprej nad Furlanijo ne prinaša nobenih posebnih novosti. Francosko gospodarstvo za Napoleo-na je bilo prekratko, da bi pustilo kake sledove. Tudi Avstrijci so se premalo ča-sa mudili v Furlaniji ter niso izvajali no-bene kolonizacije, tako da bi za njimi ostali sledovi v prebivalstvu.

Sedanja italijanska doba je po mnenju profesorja Marchettija bolj negativna s stališča ohranitve pokrajinskih etničnih značilnosti.

Strinjamo se s prof. Marchettijem

Mi beneški Slovenci se pridružujemo vi-sokemu mnenju učenega gospoda Mar-chettija. Res je, da so Furlani l. 1866, ko je bila Furlanija zedinjena z ostalo Itali-jo, marsikaj izgubili v jezikovnem ngle-du. Furlanščino so povsod iztisnili iz šol, niso je marali in je ne marajo še sedaj ne po uradih. Po furlanskih mestih so se naselili zlasti iz južne Italije številni državni uradniki. Tudi v Vidmu samem se mora furlanščina umikati korak za kora-kom pred italijanščino.

S profesorjem Marchettijem moramo tudi mi beneški Slovenci reči, da je zgo-dovinsko vzeto sedanja italijanska doba za nas negativna, kar se tiče ohranitve po-krajinskih etničnih značilnosti. Od leta 1866 so centralne in lokalne oblasti ne-prestano izdajale ukrepe proti ohranitvi

PODBONESEC

Nucamo pomoč an ne praznih patriotičnih fraz

Se do nedaunega je bio naš komun eden najbuj bogatih Nadiške doline na produkciji mljeka. Največa an najbuj znana je bla mlekarna u Tarčetu, ki je u tistih časih u dobrih mjesjih, tuo je aprila - maja - junja, predelavala tud 25 do 30 kuintalu mljeka na dan. Takrat so sevveda redili več živine an mlječni pridelki so bli tud buojs plačani. Do-nas pa ni več takuó. Tarčetska mlekarna prejema donas od kmetu le 6 do 7 kuintalu mljeka na dan, tuó je tri četrtine manj kot pred desetimi ljeti, an takuó je tud z drugimi mlekarnami našega komun.

Zavoj tega naša ekonomija zlo naza-duje. De parkažemo buj jasno sliko, bo-mo navedli nekaj podatku iz štetja živi-ne. Lanskega ljeta, decembra mjesca so naštel u našem komunu 1.140 glau gove-je živine; tuo je zlo malo, če pomislimo, de je u naših krajih velika produkcija se-na. Ljeta 1901 so u našem komunu redili 2.500 glau, ljeta 1930 pa 2.400 glau gove-je živine. Statistike so nam pokazale, de re-dijo donas par nas polovico manj živine,

kot pred tridesetimi ljeti.

Iz zgoraj povjedanih podatkov lahko usakdo sklepa kako je z našo ekonomijo. Enkrat je ena sama vas (na primer Črni vrh) redila skoraj tarkaj krau, kot jih redi donas cjeu komun. Ta problem bi muorali preštudirati naši poglavarji an se potruditi, de ga rešijo. Par nas je bla živinoreja nimar glauni vir entrat an zatuó, ker je donas padla, je življenje na domačih tleh težko. Stotine an stotine ljudi muora povezati culico an iti po svjete, de si tam zaslužijo kruha.

Naj se zatuó pomaga našim ljudem pri-ti iz te težke situacije. Oblasti naj bi se u resnici zauzele za naše kraje ne samo s patriotičnimi frazami ampak z djeli. Za-kaj ne bi oprostil našega kveta dajatev? Naj bi jim dali tudi posojilo z ugodnimi pogoji, kot so napravili za reune kra-je južne Italije, de si bojo mogli kupit se-lekcionirano živino, popraviti bljeve an kupiti tud buojska orodja, kakršna zahteva današnja tehnika za obdeljavo puoja. Par nas u cjelem komunu ni niti adneža kmeta, ki bi imel traktor, slámoreznico ali kajšen drug stroj, use se djela še kot u starih časih. Če bi se državne ali provincialne oblasti malo buj interesirale za podvig naše ekonomije, bi se siurno buojs živjelo. Ljudje se ne bi masouno iz-seljevali iz svojih vasi, trudili bi se na svoji zemji, ker bi vjedeli, de jim kdo stoi ob strani. Takuó pa gre use rakovo pot.

DREKA

AVGUSTA TRUŠNJAKA NI VEČ

Dne 19. januarja so zvonovi u Truš-njem žalostno oznanili, de je po dougi an hudi boljezni za nimar zapru svoje trudne oči 57 ljetni Avgust Trušnjak. Renki je bio 30 ljet minator u Charleroi u Belgiji an je paršu damu, de bi uživu zaslužen počitek. Par težkem djelu na juškem pa si je nakopu neozdravljivo mi-natorsko boljezen silikozo, za katjero je tud umru. Zlahu dragega renkega izreka-mo naše sožalje.

slovenske etnične karakteristike v videm-ski provinci. Prav tako kot Furlanom ni-so tudi nam Slovencem dovolile, da bi se učili naš materinski slovenski jezik v šo-lah, prav tako kot Furlanom so nam Slo-venec vrgle slovensščino iz vseh uračov. Našteli bi lahko še dolgo vrsto primerov, kako so furlanščino in slovensščino vserod potiskali iz javnega življenja.

Furlani in Slovenci v težki situaciji

Če Furlani in beneški Slovenci še zne-raj govore do a v svojih družinah fur-lanščino in slovensščino, je to samo dokaz, da je takšno uradno nanerno iztrebljan-je furlanske in slovenske etnične karak-teristike v videmski provinci nesmiselno, ker se to ne da odpraviti, ker je življenje ljudstev v svojih značilnostih preveč trdo-živo in zvezano z njegovimi bistvenimi osnovami, da bi ga mogli odpraviti. Uradni ukrepi proti furlanščini in slovensčini so nečloveški, ker žalijo ljudi v njihovih najsvetejših občutkih, v njihovi ljubezni do materinega jezika. Takšno postopanje škodi ne samo italijanskim državljanom furlanskega in slovenskega jezika, temveč san im uradnih in političnih kro-om Vid-ma, ki dobivajo v Evropi nimar bolj slo-ves pre-anjalceve in zatiralceve etničnih karakteristik. To ni v evropskem duhu.

Že tako in tako je usoda Furlanov in Slovencev, posebno v hribovitih krajih videmske province, ekonomsko naravnost dramatična, tako da v trumah zapuščajo donovino in odhajajo v tujino; k temu se pridružuje še to, da demokršćanska stranka na vladi načeljuje z zatiranjem etničnih karakteristik čisto po fašističnem modelu in da ni prav v ničemer pokazala, da se glede tega razlikuje od fašističnih totalitarnih sistemov.

Furlani in Slovenci v videmski pokraj-i ni ne sprašujejo v čem je na področju ohranitve etničnih karakteristik razlika med krščansko demokracijo in fašizmom.

CENTA

GIBANJE PREBIVALSTVA

U čentskem komun u je blo demografsko stanje 31. decemberja 1957 takole: Stanu-jočih (residenti) 11.437, od tje 5.471 moš-kih an 5.966 žensk; rojenih je blo u ljetu 138, od tje 68 puobčev an 70 čečic; umr-lo jih je 139, od tje 76 moških an 63 žensk; porok je bio 105; priselilo se jih je iz drugih komunov 236, od tje 96 moških an 130 žensk; priselilo iz eštera 22, od tje 12 moških an 10 žensk. Usjeh prisel-jenih je blo itako 248. Izselilo se jih je u druge komune 304, od tje 143 mož an 161 žensk; izselilo u eštero 140, od tje 66 moških an 64 žensk. Usega skup se jih je itako izselilo 444.

Iz zgornjih podatkov se vidi, de se je numar prebivalstva u komun u Centa u ljetu 1957 zmanjšal za 1,72%.

SV. PETER SLOVENOV

ZVONIK U GORENJEM BRNASU U NAGOBARNOSTI

Ze smo pisal, de je zvonik u Gorenjem Brnasu u nagobarnosti, de se podre. Prej-šnji tječan, kar je u naših krajih zapad-lo precej snega, se je nagobarnost še po-večala. Duó bo odgovoren za nesrečo, ki se lahko usak čas dogodi? Čas bi bio, de bi kompetentne oblasti poskarbjele, de se zgradi nou zvonik, če pa tega se ne more, naj ga poderejo, takuó ljudje usaj ne bo-jo izpostavljeni nagobarnosti.

REZIJA

Število prebivalstva pada

jev, zopet klicala tujina in odšli so od doma kar z družinami vred. Leta 1945 je bilo namreč 81 rojstev, leta 1955 62, leta 1956 58 in lansko leto so zabeležili poraz-no število komaj 43 rojstev.

Če se bo padec prebivalstva tako stop-njeval, bo naša dolina kmalu prazna.

Beda in emigracija prav gotovo ne bo-sta pripomogli k porastu.

KJE JE NAŠA FOLKLORNA SKUPINA?

Kakor je vsem znano, je obstojala v naši dolini še do pred nekaj let ena naj-bolj znanih folklornih skupin videmske province. Pred vojno in tudi po vojni je prisostvovala raznim folklornim manife-stacijam pokrajinskega in tudi medna-rodnega značaja. Zela je povsod velike uspehe in bila tudi večkrat nagrajena. Na folklorni prireditvi v Spilimbergu in San Danielu je prejela celo prvo nagrado in na mednarodni v Arezuu drugo.

Tako je delovala in uspevala naša fol-klorna skupina pred vojno. Med vojno se je skupina razšla in potem se zopet sestavi-li novo. Nastopila je v Trstu, Gorici in Viamu in povsod je bila pohvaljena. In zakaj bi ne bila, saj je naša folklorna zelo karakteristična zaradi posebnega slovan-skega plesa, ki ga pri nas plešemo še danes ob raznih prilikah.

Preteklo je že par let, da se ne govori več o naši folklorni skupini in mnogi se sprašujejo kaj je temu vzrok. Ali se je

razšla? Upajmo, da ne! Bila bi zares pra-va škoda, če bi se to zgodilo.

Vsak narod, pa naj si bo velik ali maj-hen, skrbi, da ohrani svoje tradicije, in zakaj ne bi skrbeli tudi mi. To bi brez dvoma pomagalo razvoju turizma naše doline. Seveda bi morali postaviti tudi voditelja, ki bi pod nadzorstvom občir-skih oblasti vodil folkloriste in jih vzpod-bujal k večji dejavnosti.

SREDNJE

Nova kinodvorana

Ni dougo od tega, de so tud par nas gor postavili kino. Ljudem, ki so se zatuó potrudili, se muoramo zarjes pohvalit. Par nas njesio mjel od sadá nobedne reči, de bi se malo divertil, an kino ne bo samo ankrat na tječan divertu, ampak nam bo stouro vidati dosti reči, ki jih ne poznamo. Škoda pa, de je dvorana sko-raj preveč mala, zatuó troštamo se, de bojo oblasti poskarbjele za gradnjo tu-ti u naši vasi dvorane, ki ne bi služila sa-mo za kino, ampak tud za nastope kaj-šnega pevškega zboru.

OSOJANI V DOLINI REZIJE

TAJPANA

PLATIŠČE, BREZJE, PROSNID, POZABJENE VASI

Sousje no vjedó kako so škomude vasi Platišče an Brezje. Odrjezane od sveta, dečed od usakega centra, to je rat, ki to porosi no mar snega, ki avtobus, ki o vo-zi trikrat po tječne, o ne re več tu te vasi. Tu Platišče te več koj dan mjesac, ki so judje ven vesječeni an majedan tin do-nas u se nje pobrigu za očediti cješto, zak' u njej voriti avtobus po njej. An zat tu kumune no bi tjeli pretendati, ki ju-dje no bodita kontenti. Zljudeja kontenti, če so parmuorani živiti tu tjech kondicjo-nah!

Tekaj judi džokupanih, ki to je, ku-mun e tou malo stati, če e bi le teu, obrje-sti soute za cješto očediti tej, ki to re, an posuti po njej pjesak, zak no meja brez majedne skarbi voziti po njej z usakim mječanu. A kar to nje dobré uoje, to je nje an takoviš judje no majo štantati par usjem kontribudu, ki no dajajo štadu an kumunu. A naj si dobró zapomnijo, ki ju-dje no njese več tekaj nazat za se uzabiti, kar to bo moment, tuó to je taboto, kar no bojo paršli uprašat njih vot za spek jeti tje na čamero od deputade teže, ki no nas governajo.

SREDNJE

Nova kinodvorana

Ni dougo od tega, de so tud par nas gor postavili kino. Ljudem, ki so se zatuó potrudili, se muoramo zarjes pohvalit. Par nas njesio mjel od sadá nobedne reči, de bi se malo divertil, an kino ne bo samo ankrat na tječan divertu, ampak nam bo stouro vidati dosti reči, ki jih ne poznamo. Škoda pa, de je dvorana sko-raj preveč mala, zatuó troštamo se, de bojo oblasti poskarbjele za gradnjo tu-ti u naši vasi dvorane, ki ne bi služila sa-mo za kino, ampak tud za nastope kaj-šnega pevškega zboru.

Sedaj poskrbite za cepiče

Marsikater sadjar pozabi na to, da si mora sedaj, ko rastlina še popolnoma spi, nabaviti potrebne cepiče.

Če hočete računati na ročoln uspeh pri cepljenju, mora biti podlaga vedno bolj sočna, bolj muževna, kot je cepič. Če je obratno, cepič ovane in uspeh cepljenja izpade.

Cepiče povežite v svežnje, navežite na iste deščice z navedbo vrste, potem pa jih vložite v pesek ali ga v mah, z glavicami navzgor. Ko jih boste drugi mesec rabili, jih boste imeli takoj pri rokah.

Kdaj boste obrezali trte

Nekateri so jih že obrezali. V tem oziru bi se morali držati naslednjega pravila:

Zgodaj obrežite šibke trte, če želite, da bi bolj gnale. Z obrezovanjem pa čakajte pri posebno močnih trtah, ki rače odvržejo zarod. Je pač znano, da če obrezujete pozno, ko je trta že muževna, ko se sok že pretaka po trti, da se ta začne solziti in s tem izgublja svojo moč, zastane nekoliko v razvoju. Zato boste obrezali močne trte šele marca meseca, ostale pa prej, a ne v ledenem vremenu.

Kaj bomo delali tale mesec

NA POLJU preorjite njive za spomladanski gnoj za razne okopavine. Ponekod bo treba konec meseca dodati ozimnemu žitu nekaj nitrata in sicer na 1000 kvadratnih metrov 15 kilogramov. Trošite ga v treh obrokih. Pripravljajte in čistite žitno in drugo seme. Oderbite tudi semenski krompir, katerega spravite v klet na poseben prostor.

NA TRAVNIKU opravite ta mesec mnogo dela. Pobirajte trnje, kamenje in mah, ravnajte krtine ter gnojite. Razvažajte gnojnico po travnikih. Očiščene travnike morate tudi obsejati, a ne le z drobirjem od sena, marveč morate seme tudi kupiti. Vse senožeti morate prevleči

z ostro brano. Najboljša je travniška brana. Če te nimate, pa vsaj z železnimi grabljami, da odstranite mah. Senožetim, kjer je mah, morate tudi pognojiti, zakaj mah raste tam, kjer je premalo hrane za travo. Tudi deteljišča morate prebrnati in pognojiti.

V SADOVNJAKU nadaljujte s strganjem in razkuževanjem debel. Drevju gnojite tako, da ne pokladate gnojil ob debelu, ampak pod kanjo. Gnojite z naslednjimi umetnimi gnojili: 0,50 kg do 3 kg superfosfata, 0,25 do 2 kg kalijeve soli ter 0,25 do 2 kg amonijevega sulfata na vsako drevo, po velikosti in starosti. V zimskem času škropite drevje s karbolinejem, dendrinom, koloidalom, ovocidom in drugimi podobnimi sredstvi.

V KLETI pazite na čistost prostora in posode. Kdor je vino že prodal, naj gleda, da se prazni sodi ne navzamejo škodljivih duhov. Sode zažveplajte tako, da na vsak hektoliter prostornine v njih zažgete 3 grame žvepla. Obročje je dobro enkrat na leto robarvati z minijem, da ne zarjave. Kdor ima še vino v kleti, naj večkrat preskuša njegovo stanovitnost. Bela vina se čistijo, ako jim dodate na hektoliter 15 gramov tanina ki ga prej posebej raztopite v mlačnem vinu, nato pa ga vlijete v sod.

V HLEVU že zdaj pregledajte svojo zalogo krmil, posebno sena in slame, da ne pridete v zadrego, kako boste prerediti živino, če ne bo zaradi slabega spomladanskega vremena o pravem času dovolj zelene hrane ali paše. Privočite ob slabem senu živini tudi močnih krmil. Zlasti ne pozabite dodajati klajnega ajna in pa soli.

Gospodinjje naj skrbje, da si vzgoje zgodnja piščeta. Tako bodo imele jajčice, ki bodo nesle že v jeseni. Zato morate podložiti dobri kokli ob prvi priliki primerno število jajc od najboljših jajčaric. Jajca za valitev naj ne bodo stara več kakor dvajset dni ter naj bodo od dve do triletnih kokoši.

Ali ste poškopili breskve?

Kdor jih ni poškopil novembra meseca, naj jih takoj sedaj in še enkrat v prvih dneh marca. Vsakokrat napravite 3% mešanico modre galice.

Poškopljeno pa mora biti celo drevo in to od vseh strani. Breskve škropite, da onemogočite kodravost in tudi smoliko. Modra galica uniči glivice, ki povzročajo navedene bolezni.

Nekatero vrste in v posebnih legah ne trpijo mnogo na smoliki, druge pa tem bolj. Zato pa morajo biti posebno skrbno poškopljena drevesa, ki trpijo na smoliki. Kodra in smolika uničita prav kmalu še tako močno drevo.

Sveža hrana za kokoši pozimi

Vsa perutnina rabi skozi celo leto obilo sveže krme. Če je zima mila, brez snega, če je zadosti zelja, posebno ohrovt (vrzot) v gospodarstvu, še gre deloma si perutnina sama nabere, celoma ji nudi skrbna gospodinja. A kako bo naredila v hudi zimi, če je vse pod snegom in prj hiši ni zelenjadi? Potem napravite takole:

Predvsem si pripravite zabojčke z nizkimi stranicami: 4 deščice, ki so kakih 10 cm široke. Od spodaj denite redko mrežo, lahko pa tudi ozke lesene letvice. Mrežo oziroma letvice pokrijte z vrečevino. Vrhu te vsujete tanko rlast — toliko da je vrečevina pokrita — ovsu ali ječmena, katerega ste prej držali skozi vol dneva v mlačni vodi. Zabojček nesite potem v hlev, kjer bo seme začelo kmalu kiliti. Čim so klice dolge kak centimeter, seme krmite perutnini, ki bo za to krmo zelo hvaležna, saj bo dobila svežo, tečno in redilno krmo.

Zdravstveni količek

Varujte se ozeblin

K ozeblinam se nagibajo nekateri ljudje bolj kot drugi, zlasti slabotneži, slabokrvneži ali tisti, ki so na okrevanju po različnih težjih boleznih. Zlasti je važna tečna in vitaminov bogata hrana, da postane telo bolj odporno. Najraje se pojavijo ozebline na rokah in nogah, zlasti na prstih in na petah, pa tudi na nosu, ušesih in licih. Zato naj bodo tisti, ki se k ozeblinam nagibajo zelo toplo in suho obuti in obutev naj bo prostorna. Naj hodijo v mrazu v rokavicah in uhlje naj imajo pokrite. Težje je seveda zavarovati nos in lica, zato jih je treba kdaj pa kdaj na mrazu prekriti z dlanjco. Če stopite na mraz, ga nekaj časa zelo občutite, potem vas pa popolnoma preneha zebsti. To je nevarno za nastanek ozeblin. Taki naj kdaj pa kdaj cepetajo z nogami, križajo z rokami in se masirajo z roko ob roko, po nosu, uhljih ter licih, tudi ko ne čutijo več mraza, takrat celo pogostoma.

V mrazu naj ženske ne nosijo tankih, zlasti nylon nogavic, ampak naj ob takem času obujejo volnene nogavice.

Priporočljive so izmenične mrzle in tople kopeli. Pa tudi tople kopeli nog in rok utrjujejo, samo da se je treba za njimi še masirati. Zunaj na mrazu premočena obutev pa pospešuje nastanek ozeblin. Nekoliko se čuvate tudi, če si namažete kožo z neslano mastjo ali oljem.

V prvem stadiju ozebline postane koža v omejeni ali pa bolj široki ploskvi otečena, rdeča ali pa modrikasto plava, bolj bleščeča, včasih srbeča in boleča. V drugem stadiju začne koža pokati ali pa se pojavijo na ozeblinah mehurčki, ki ra-

Žvinoreja

Nekaj o hlevu v zimskem času

Hlev naj ne bo ječa niti v zimskem času. Zal pa je marsikje tako in zato živali zelo trpijo.

Prevelik strah imajo posebno mali žvinorejci pred mrzlim zimskim zrakom. Zato pa mnogi zamašijo z gnojem že itak mala hlevska okenca, tako da ne more priti v hlev niti malo zdravega, svežega zraka; pa tudi iz hleva ne more izginiti pokvarjen zrak.

Strah pred svežim zrakom ni na mestu. Hlev ne sme biti preprihen, a redno zračenje hleva koristi vsem živalim. Če le morete, ženite ven na napajanje. Tisti mali izprehodi bodo zdravju živali zelo koristili. Medtem pa hlev dobro prezračite, skidajte in odstranite gnoj ter sveže nastiljajte.

Ne smete pa živali napajati z mrzlo vodo. Če ima voda manj kot 10° C, dolijte napajalni vodi nekaj tople, tako da bo lahko mlačna. Le take vode bo popila žival dovolj. Ne napajajte z vodo izpod ledu.

Pri menjavi nastilja raztrosite po hlevu, posebno kamor padajo ali odtekaajo odpadki, na vsako žival po eno dobro pest sadre ali mavca (gesso) ali pa železne galice (solfati di ferro). Na te snovi se bo ujel amonijak, ki je bistveni sestavni del smrada v hlevih.

Herschlov vremenski ključ

Če se vreme spremeni	bo vreme po lunini spremembi	
	poleti (15.IV.-16.X.)	pozimi (17.X.-14.IV.)
6-10. ure	spremenljivo	dež pri zah. vetru, sneg pri vzhodnem vetru.
10-12. ure	veliko dežja	mrzlo z močnim vetrom
12-14. ure	veliko dežja	dež in sneg
14-16. ure	spremenljivo	spremenljivo, raje lepo
16-18. ure	spremenljivo, lepo	spremenljivo, raje lepo
18-22. ure	lepo pri severnem in severozahodnem vetru, dež pri južnem ali južnozahodnem vetru.	jasno in mrzlo pri severozahodnem, dež ali sneg pri južnem ali južnozahodnem vetru.
22-24. ure	lepo	jasno in mrzlo
00-02. ure	lepo	jasno, hud mraz, razen če piha južni veter.
02-04. ure	mrzlo, večkrat dež	sneg in vihar
04-06. ure	dež	sneg in vihar

Težko je trditi, da je ta ključ v resnici zanesljiv in da je moč po njem natanko določiti vreme, ki bo ob taki in taki priložnosti. Če pomislimo, da je sodobnim vremenslovcem težko napovedati vreme že za kak dan naprej, kljub temu, da imajo na razpolago vsemogoče pripomočke, obvestila in podatke, da ne omenjamo vseh naprav in instrumentov, bi bilo kaj drzno trditi, da je ta vremenski ključ tisti, ki zanesljivo razodene skrivnost vremena v prihodnosti.

Nekateri so trdno prepričani, da je luna tista, ki ima glavno vbesedo pri vremenu in vobče pri vseh, ali skoro pri vseh dogajanjih na našem planetu. Zlasti kmečki človek, ki se ravna po svojih izkušnjah in tudi po izkušnjah svojih prednikov, se zvesto ravna po luni, bodisi kadar je treba sejati, saditi itd.

Dolgo let je veljal ta vremenski ključ,

katerega je sestavil angleški zvezdoslovec in fizik John William Herschel, ki je živel od leta 1792 do 1871.

Na podlagi tega ključa je moč nekako napovedati vreme za vse leto. Vedeti je treba le, ob kateri uri se luna spremeni in po teh urah se potem napoveduje.

Ta ključ si je prav lahko na kratko zapomniti. Vreme je toliko bolj zanesljivo lepo, kakor bliže polnoči je lunina sprememba. A bolj gotovo je slabo vreme, kolikor bliže poldnevu se spremeni luna. Nekako dve uri pred polnočjo in dve uri po njej se računa za znamenje, da bo vreme lepo. Dve uri pred poldnevom in dve uri po njem, pa je znamenje za obilne padavine. Ostale ure, ko se luna spremeni, ne kažejo tako odločno vremena.

Torej, sedaj pa poskusite!

FRANCE BEVK

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

Koliko časa je tako sedel? Morda le nekaj minut, morda dije! Nepremičnost, v kateri je bil pozabil celo na tobačnico, ga je znova pomirila. Čemu si toliko trapi dušo? In vendar mu še zmeraj ni dal miru, duh mu je neumorno grebel v nove globine. Iskal je novih ugovorov; takih, ki bi ne potekali zgolj iz njegovega verskega čustvovanja. Ni jih bilo težko najti. Čustva, ki bi jih ne znal jasno izraziti; javno izpovedati bi jih tako nikoli ne smel. Vsa leta jih je nosil v sebi in jih skrival, kakor dekle plaho in sramežljivo skriva svojo ljubezen. Kako bi že to imenoval? Zavest narodne posebnosti, ponos rodu, ki je v stoletjih pobledele, a nikoli popolnoma ugasnil. Ustno izročilo, bajke in pesmi; vse, kar se kot sladka melodija dotika srca in duše. V svoji mladosti je bogato črpal iz tega globokega vira. Nepozabni zimski večeri, ko je čepel ob ognjišču, na katerem so tleli kostanjevi in hrastovi panji. Z drhtečim srcem, z odprtimi usti je poslušal zgodbe, ki so se vse nanašale na preteklost te ozke, uboge zemlje.

Veličastna podoba burnih, na videz svobodnih dni, ko so njihovi pradedje

stali na mejah in branili beneško republiko. Pesmi, ki jih je pela mati, in so se kot nevidna roka iz davnine rahlo, božajoče dotikale duše. Zavedal se je, da je Slovenec. In da je ta uboga, ozka zemlja Slovenija. In za Matajurjem in za Kolovratom? Tam so Avstrijci in Kranjci. Ah! Tako je mislil in čutil kot deček; tako mislijo in čutijo vsi od kraja, tudi njegova mati. Nocoj ta večer je bila zadeta tudi v tisto nedopovedljivo, kar je nosila v srcu in o čemer nikoli ni govorila.

Ob tej misli, ki ga je objela kot vonj poletne noči, se je nasmehnil... Njegovi občutki niso bili več občutki petnajstletnega dečka. Dnevi, ko je začel spoznavati tujo kulturo in se mu je začela porajati zavest lastnega uboštva in manjvrednosti. To mu je zagrenilo marsikatero minuto; drobna bolečina mu je trpinčila srce. Takrat sta bili le dve drobni slovenski knjigi, ki ju je imel; neka ljudska povest in molitvenik v starem tisku. Tretja knjiga, Prešernove Poesije, mu je bila svetlo razodetje. Prebiral je pesem za pesmijo, prodiral v njihovo lepoto; kopnel mu je občutek uboštva in manjvrednosti. »Naj-

več svetla otrokom sliši Slave.« Pojem Slovenije se mu je razširil; novo bogastvo je kot skopuh zaklepal vase; saj bi ga tudi ne smel razdajati.« Predraga Italija, preljubi moj dom...« Bil je razvojen v svojih čustvih; vse življenje se je zaman trudil, da bi jih spravil v sklad. Tega še nikoli ni tako živo občutil kot v tem trenutku.

V zvoniku je odbilo četrto uro... Zdrnil se je, dvignil glavo in pogledal v okno. Nad grebeni Kolovrata se je že prikazovala prva zarja. Stara gora bo kmalu zagorela na zlatem ozadju. Mrzlo ga je spreletelo po životu. V mislih se je bil že stokrat do konca odločil, a je zmeraj znova omahnil; visel je kot v precepu.

»Bogu, kar je božjega...« Sama sončna luč, a na dnu so strašile sence. Se v mislih mu je bilo težko priznati, da se plaši posledic. Trenutki šibkosti, ko ga je bilo strah preganjanja in se mu je zasmililo ubogo, staro telo. Da, ako bi bili vsi eno kot pred leti, a niso. Kaj mu je rekel don Jeremija? »Ali bi ne vedel imenovati nobenega imena?« Preletel je v duhu vse vasi v šentlenartski, nadiški in terski dolini. Da, dve, tri imena. Zal, dve, tri imena! Dovolj, da potegnejo omahljivce za seboj... Se ta teden bo morda v marsikateri cerkvi za vedno utihnila slovenska beseda. Ali bo res?

Vzdihnil je, se oslonil na steno in zami-

šal... V duhu si je naslikal prizor v cerkvi. Stopi na prižnico in spregovori: »Carri cristiani!« (Dragi kristjani!) Verniki ostrme, zastane jim sapo, ne morejo verjeti; nenadoma jim mrzlo kot led seže do srca... Kaj bodo storili? Tega nihče ne more vedeti. Ne, tega nihče ne more vedeti... To ve samo Bog...

Odvil je svetliko in stopil k stojalu za knjige. »Pridige cerkvenega leta in za razne prilike« v italijanščini. V modrikasto platno vezano knjigo je vzel v roko in listal po nji. Za svoje govore nikoli ni brskal po tujih virih; glavno misel je po ves tečen nosil v glavi, sama od sebe se mu je beseda nizala na besedo. Evangelij tistega tedna: »Jesus ozdravi gluho-nemega.« Nasmeh mu je skrivil ustnice. Ali bo res govoril gluho-nemim? Kako naj jim z beraštvom besed, ki jih znajo, pove tisto, kar se že dva tisoč let označja v tisoč in tisoč besedah? In on — ali bi znal? Pač! Nerodno, jecljajoče, kakor godec, ki tuje godalo vzame v roke.

Oko mu je obstalo na mastnem napisu. »La Patria«, Domovina! Bral je, preskaloval vrstice, odstavke proti prevajal. »Kaj je narod? Posvečena družina; zemlja, na kateri smo rojeni; domača gruda, ki nam jo je Bog odmeril v svoji Previdnosti...«

Sedel je, položil knjigo na mizo in se oslonil.

»Domovina ni samo zemlja, na kateri prebivamo, je mnogo več; kri je, ki se nam pretaka po žilah in ki nam je Bog ni dal, da bi jo po nepotrebnem zapravljali... Kadar tedaj ljubimo domovino, ne ljubimo samo sončnih pobočij, zelenih gozdov, oljčnih gajev, ampak predvsem kri, ki se nam pretaka po žilah... ki prebivamo na tem izvoljenem kosu zemlje...«

»Ki prebivamo na tem izvoljenem kosu zemlje,« je ponovil in bral dalje.

»Duhovnik mora biti luč sveta in sol zemlje... Njegova volja mora biti podvržena škofovi in je dolžan ubogati...«

Obšla ga je neizmerna izmučenost, glava mu je legla na levo, ki je bila iztegnjena po mizi. Mučil se je, da bi jo zoreet dvignil, a mu je obležala... »Luč sveta in sol zemlje... Njegova volja mora biti podvržena škofovi...« Zaspal je...

Prebudilo ga je sonce, ki je posijalo v izbo. Bilo mu je, kakor da je napol prespal vse hude misli in žgoče skrbi; le telo mu je bilo omotično, težko, kakor da se mu trup pretaka po žilah. Potreboval je moči. Dolgo se je umival in potapljal obraz v mrzlo vodo. To ga je osvežilo.

Ko je s knjigami v roki stogil iz kaplanije, je za trenutek postal in se ozrl po soncu. Vseokrog samo zelenje in zlato. Občutek nedelje, spleten iz sončnih žarkov in petja zvonov, kakršnega je poznal

za naše mlade bralce

KEPA SNEGA

In kar naprej sneži, samo sneži. Danes dopoldne, ko smo šli iz šole, se je zaradi snega pripetilo nekaj grdega. Tropic fantov, ki so komaj prišli iz šolskega poslopja, je začel metati kepe, trde in težke kakor kamen. Veliko ljudi je hodilo po pločniku. Nekdo je zaklical: »Nehajte s tem, nagajivci!«

Prav takrat pa se je zaslislal oster krik z druge strani ceste in videti je bilo starčka, ki je izgubil klobuk, lovil ravnotežje in si pokrival obraz z rokami, zraven njega pa je stal fant in vpil: »Pomagajte, pomagajte!« Takoj so se z vseh strani nabrali ljudje. Kepa snega je starčka zadela v oko. Fantje so se v trenutku razbežali. Stal sem pred knjigar- no, kjer je moj oče nekaj kupoval, in sem videl več svojih sošolcev, kako so pritekli in se pomešali med ljudi, ki so stali v moji bližini in se delali, kakor da ogle- dujejo izložbe.

Medtem se je okrog starčka zbrala množica ljudi in prikazal se je stražnik in vsi so tekali sem in tja, grozili in spraševali: »Kdo je vrel? Si bil ti? Povejte, kdo je bil?« In pogledovali so fantom na roke, če so mokre od snega. Janez je stal zraven mene; opazil sem, da se je ves tresel in da je bil v obraz bled kakor mrlič. »Kdo je bil? Kdo je to naredil?« so še zmeraj vpili ljudje.

Takrat sem slišal, kako je Janez tiho rekel Francetu: »Pojdi in priznaj, da si bil ti; grdo in brezčutno bi bilo od tebe, če bi zgrabil nedolžnega.«

»Ampak, saj nisem napravil nalašč!« je odgovoril France in se tresel kakor šiba na vodi.

»To je vseeno, stori svojo dolžnost,« je ponovil Janez.

»Saj bi, ko pa se ne upam!«
»Bodi pogumen, šel bom s teboj.«

Stražnik in ljudje so vpili vedno hu- je: »Kdo je bil? Naočnike so mu zbilil v oko! Oslepili so ga! Razbojnik!«

Zdelo se mi je; da bo Francetu postalo slabo. »Pojdi, greva,« mu je odločno rekel Janez, »brani te bom.« In zgrabil ga je za roko, ga potegnil naprej, pri tem pa ga podpiral kakor bolnika.

Ljudje so ga opazili in so takoj razu- meli in nekateri so mu pritekli nasproti z dvignjenimi pestmi. Ampak Janez je posegel vmes in zakričal: »Kaj, deset vas gre na enega fanta?«

Takrat so se umaknili in stražnik je prijel Franceta za roko in ga peljal sko- zi množico, ki se je umikala s pota, v prodajalno testenin, kamor so odpeljali ranjenega starčka. Ko sem ga zagledal, sem takoj spoznal starega uradnika, ki živi s svojim nečakom v četrtem nad- stropju naše hiše. Posadili so ga na stol in oči je imel zavezane z robcem.

»Nisi naredil nalašč,« je ihtel rekel

France, samo še na pol živ od strahu, »nisi naredil nalašč!« Dvoje ali troje ljudi ga je s silo pahnilo v prodajalno in vpilo: »Poklekni in prosiš odpušča- nja!« in so ga sunili na tla.

Dve močni roki pa sta ga spet postavili na noge in odločen glas je rekel: »Ne tako!« Bil je naš ravnatelj, ki je vse vi- cel. »Ker je imel pogum, da je priznal,« je dodal, »nima nihče pravice, da bi ga poniževal.« Vsi so utihnili. »Prosi odpu- ščanja,« je rekel ravnatelj Francetu.

France je planil v jok in objel starčko- va kolena, ta pa je z roko tipaje iskal njegovo glavo in ga pobožal po laseh. Takrat so rekli ljudje: »Pojdi fant, poj- di domov!«

Edmondo De Amicis

Jutri prva zarana

Jutri prav zarana
pride stara mama.
In ob sedmi uri
bo odprla dur.
Osem bo odbila,
v peč bo zakurila.
Ko bo že deveta,

pricačlja še teta.
Bo deset minila,
kavo bo nalila.
Ko enajst bo šteta,
kava bo zavreta.

Ko pa poldne udari,
kavo ženki stari
bosta posrebali.

Fr. Bevk

Sraka in kokoš

Sraka in kokoš sta bili stari sovražnici. Če je gospodinja zjutraj natrosila ko- koši zrnja, je sraka že čakala na bliž- nji veji. Komaj je gospodinja odšla, se je brž spustila na dvorišče. Prizibala se je do zrnja in se gosposko nazajtkova- la, naj jo je kokoš še tako odganjala.

In tako sta se nekega dne srečali na polju. Kokoš se je obnašala, ko da je ne vidi. To je seveda srako ujezilo. Kako bi je tudi ne, saj si se je zdela veliko ime- nitnejša od kokoši. Začela se je z njo pre- rekati:

Sraka kokoši: »Kaj pa se tako nosiš in se napihuješ?«

Kokoš: »Kradem že ne kot ti!«
Sraka: »Jaz bi tudi lahko bila kokoš, če bi le hotela, pa nočem. Sem že raje sraka.«

Kokoš: »Reci raje, da ne moreš biti kokoš!«
Sraka: »Hm, da ne morem?«

Kokoš: »Ne, ne moreš! Pa znesi tako veliko jajce, kot ga znesem jaz. No, kar znesi ga, kar znesi ga!«

Sraka: »Ti prevzetnica! Takega jaja- ca da ne bi znesla? Sto, če hočeš, sto! Kar pridi jutri ob istem času na polje, pa ga bom znesla pred tvojimi očmi.«

Razšli sta se.
Sraka je odletela h kurniku in se skri- la v njegovi bližini. Potrpežljivo je ča- kala in si rekla:

»Mislim, da ni težko znesti veliko jajce. Prav gotovo ni težko. Tista neum- na kokoš še ne ve, kdo sem jaz! Nak! Če sem ji pokradla že toliko žita, ji bom izmaknila še to skrivnost...«

In res. Prišla je kokoš. Videla jo je,

kako je počasi sedla v gnezdo. Na vse strani se je ozirala, ko da sluti v bližini skritega opazovalca. Potem se je le umi- rila. Sraka se je že naveličala čakanja, ko je kokoš le začela naznanjati:

»Koko, kokodajc, dajc, dajc! Gospo- dinja, na jajc!

In že je zagledala sraka v gnezdu ve- liko, belo jajce.

»Že vem, že vem!« se je razveselila sraka in odletela.

Ob zmenjenem času sta se kokoš in sraka spet srečali. Sraka je visoko viha- la rep. Polna napuha je sedla v priprav- ljeno gnezdo. Tiho si je govorila: »Zaj- ji bom pokazala, tej kuštavi čopki, da ni nobena umetnost znesti veliko jajce. Nobena umetnost! Le malo kokodakanja- je treba, pa ga zneseš. Za vedno ti bom zavezala jezik!«

Res je začela kokodakati, kakor je prejšnji dan slišala od kokoši. S svojim kokodakanjem pa je tako prestrašila druge kokoši, da so kot neumne drle v kurnik. Prepričane so bile, da zahrbtna lisica davi njihovo sestro. Sraka pa je še kar kokodakala in kokodakala, kot bi piskala na pokvarjeno trobento.

Končno je jajce padlo v gnezdo. Sraki so zažarele oči.

Ko pa je v gnezdu zagledala le drob- no sračje jajce, je osramočena odletela in se ni več prikazala iz gozda.

Leopold Suhadolčan

Vrtnar in krastača

Mlad vrtnar je zapazil v vrtu krasta- čo. Stopil je po kol, da jo ubije. Krasta- ča, ki je pazno sledila njegovi nakani, mu je pred udarcem rekla:

»Zakaj me hočeš ubiti?«
»Zato, ker si grda in nagnusna.«

»Kot krastača sem lepa, kot si tudi ti kot človek lep. Pač vsak po svoje. Si li pomisli, sem ti koristna ali škodljiva? Predno me ubiješ, me pošteno presodi!«

Pogodila sta se, da bosta očistila vsak polovico solatne gredice: Komur bo so- lata bolj uspevala, bo zmagal.

Vrtnar je marljivo pobiral mrčes, a vseeno so krastačine gredice uspevale bolje.

To je vrtnar krastači tudi priznal. De- jal ji je: »Ne vem, kako to, a kar je res, je res: tvoja solata bolj uspeva.«

Krastača mu je odgovorila: »Popolno- ma naravno. Ti uničuješ mrčes, ker ti dela škodo, jaz ga uničujem, da se preži- vim in sem zato v boju za življenje bolj pripravljena na to. Ti delaš vse za do- biček, jaz za življenjski obstoj.«

Vladko Kogoj

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

Zvesti Volkun

Sinoči je umri stari pastir Jernej...

Ko so ga drugi dan pokopali, je njegov zvesti pes Volkun s šapami razbrskal prst, kakor bi hotel odkriti jamo; potem se je vlegel in položil glavo na grob. Pogrebce je Volkunova vdanost do svojega gospodarja ganila do solz.

»Z domačimi bo odšel!« je rekel eden od spremljevalcev.

Nečak Marko je bil s sestrama že pred vrati pokopališča. Pes se ni ganil. Marko ga je klical, a Volkun še glave ni dvig- nil. Marko je šel nazaj h grobu in prijel psa za ovratnik, da bi ga odpeljal. Ko ne bi hitro odskočil, bi ga bil Volkun ugriz- nil.

Tedaj je šla nazaj Manica, najmlajša.

»Ne hodi k njemu! Te bo!«
»Nič me ne bo.«

»Od žalosti je stekel!« so se zgrozili.
Manica je sedla k Volkunu in ga bo- žala:

»Volkun! — Volkun! — Volkun!«
Pes je dvignil glavo in zavpil, kakor bi zajokal. Pogrebci so segli v žepo po robe in si brisali solze.

»No, le razjokaj se! Saj vsi jokamo.«
»Uuu! Uuu! Uuu! Av, av, av.«
»Volkun! Pojdi z nami domov! Kaj me nimaš več rad?«

»Av — uuu! Av, av!«
»Če od žalosti pogineš, kdo me bo va- roval? Kaj, če me volk? Volkun, pojdi- va!« Pa ga je preprosila. Pes je vstal in krotek odšel z otrokom. Janez Jalen

Kaj bo rekla mama?

Dečki in deklice, glava pri glavi. Tiho sedijo v klopih. Danes so prvič v šoli. Tonček sedi v prvi klopi, glavo si je pod- pri z roko in gleda skozi okno. Nič ne

sliši učiteljevih besed.

Potem pogleda deklico, ki sedi poleg njega, in seže po torbici. Stopi k vratom in jih odpre.

»Kam greš, Tonček?« ga vpraša učitelj.
»Iti moram, ure dolgo sem že tu. Kaj bo rekla mama?«

»Le pridi nazaj!« ga pokliče učitelj.
»Mama ne bo nič huda, ve, da si v šoli, in veseli se, da si že tako velik. Vsak dan boš prihajal. Učil se boš pisati in brati in šele, ko bo šolski zvonec zapel, boš sku- paj s svojimi sošolci odhitel domov. In mami boš povedal vse, kar boš novega videl in slišal.«

Ela Peroci

Pravična sodba

Trgovec je na svojem potovanju izgu- bil zašito mošnjo z denarjem. Dal je to oklicati in je obljubil tistemu, ki bi jo našel, 10 tolarjev. Potem ko je pustil to razglasiti, pride k njemu seljak z moš- njo v roki in pravi: »Glej, trgovec, brž- čas bo to tisti denar, ki si ga izgubil.« Ves iz sebe od veselja popade trgovec mošnjo, jo razpara in začne šteti tolar- je. Ali takoj se njegovo veselje spremeni v žalost, ko pomisli, da mora dati 10 to- larjev tistemu, ki je denar našel. Pa zač- ne misliti, kako bi napravil, da bi mu ne bilo treba dati. Ko prešteje denar, reče seljaku: »Ti, prijatelj, si torej že vzel svojih deset tolarjev, ker je bilo v moš- nji osemdeset tolarjev, sedaj pa jih je samo sedemdeset. Prav si storil! Hvala ti!«

Revež se prestraši, ko to sliši, in bolj ga zaboli nezaznana obdolžitev kakor izguba obljubljenih deset tolarjev. Zato

se začne zaklinjati in rotiti, da se ni ni- ti dotaknil denarja, ampak je vse tako prinesel, kakor je našel. Zviti trgovec pa ostane trdovratno pri svojem. Tako se naposled spreta in se odpravita h ka- diju (sodniku), da razišodi. Oba priseže- ta: trgovec, da je bilo v mošnji osemde- set tolarjev in jih je zdaj le sedemdeset, seljak pa, da se denarja niti dotaknil ni, ampak ga je tako prinesel, kakor ga je našel. Modri kadi je hitro spoznal, kaj je res in kaj ni, in je razišodil:

»Oba imata prav: ti, trgovec, si izgubil osemdeset tolarjev; ti, seljak pa si jih našel samo sedemdeset. Ni torej to denar tega trgovca, ampak nekoga drugega. Nesi tedaj, seljak, ta denar domov in hrani ga, dokler ne pride tisti, ki je iz- gubil samo sedemdeset tolarjev. Ti, tr- govec, pa čakaj, dokler se ne oglasi ti- sti, ki je našel osemdeset tolarjev.«

Ljudska

že iz mladosti. Pomudil se je ob njem, kakor da bi se hotel ogreti v njegovi do- brotni toploti. V zvoniku je zaškrtnilo in udarilo uro, tedaj se je zdrzil in odšel proti cerkvi.

Cerkovnik ga je naglo oblačil; že bi bil moral stopiti pred oltar. Cedermacu se ni mudilo. Dvakrat se je zmotil v molitvi, začel je od kraja. Maševal je počasi, trdi- dil se je, da bi bil zbran, a so ga vedno huje motile misli. Napeto je poslušal, kaj se godi za njegovim hrbtom. Strežnika sta odgovarjala ropotajoče, brez misli; bi- lo je prvič, da je to opazil. Orgle so bučale pod obokom, ujele melodijo pesmi in jo vlačile s seboj. »Pred Tabo na kolenih.« Obrnil se je, gledal v kamnitni tlak, ven- dar mu je plavala pred očmi strnjena skupina obrazov od obhajilne mize prav do cerkvenih vrat. Pogled mu je splezal po oltarju, čez pozlačena vrata tabernak- lja, na bela angela, ki sta s sklenjenimi rokami klečala ob straneh. Sveti Boštjan, čigar golo, okrvavljeno telo je s puščica- mi prebodeno viselo privezано na okle- ščeno drevo. Sveti Rok je kazal višnje- v- kasto rano nad kolonom, ob nogah mu je čepel pes in ga gledal z vdanim pogle- dom. Vse sohe sive, kakor da se jim je že zdavnaj odluščila barva in kažejo go- lo siromaštvo. Sredi oltarja sveti Jurij na konju, ki s sulico zabada zmaja v žre-

lo in se s celim obrazom ozira po cerkvi. Gospodu Martinu se je zdelo, da gleda vse to prvič; kakor da so mu novi občutki spremenili tudi pogled na stvari in na živ- ljenje.

Med očenašem, ki ga je molil po evan- geliju, mu je glas trepetal; molil je gore- če, še nikoli tako, iz dna duše. Nato se je z rokama oprl na prižnico in pogledal po vernikih. Vsi pogledi so bili uprti vanj. Postal mu je v hipu jasno, da je novica dosegla tudi Vrsnik. Saj niso mogli ver- jeti. Oči so se jim žgoče zabadale v kapla- nov blede, neprespani obraz. Ali je resni- ca?

Ti pogledi so ga čudno zmedli. Če bi se bil tudi do kraja odločil, bi bil zdaj omah- nil v svojem sklepu. Razlogi, ki so bili iz bojzani in jih je podprl z razumom, so se mu v hipu zrušili. Obvladovali so ga zgolj občutki, obzir na vernike, ki so ča- kali s pridržano sapo.

Pogled mu je nehote ušel za vrata. Tam je oslonjen na steber stal kovač Vanc, klobuk je držal na trebuhu; čokata postava, širok obraz z velikimi, visečimi brki in rdečkastimi, nemarno počesanimi las- mi. Napeto ga je meril s sivimi očmi, kakor da nestrno pričakuje prve besede. Zbal se ga je; pogled mu je splaval po siromaštvu cerkve. Stene skoraj gole, kral- sil jih je križev pot s slovenskimi napis.

»Kdaj izgine ta sramota?« Besede, ki se jim je bil pred leti nasmehnil, a zdaj so nenadoma dobile grozoten pomen. Skozi stranska okna je sijalo sonce in se v si- rokih pramenih razlivalo preko ladje; v njih so trepetali oblaki srebrnega prahu.

Morda je bilo le nekaj trenutkov, morda kratka minuta, ko se je motil s temi pogledi. Izgubil je bil čut za čas, ni se mu zdelo dolgo. Morda bi bil še dlje tako stal, kakor okamenel, brez besede, da ga ni zdramilo nestrpnogo pokakšjevanje. Moral je začeti. Z občutkom, kakor da se je vr- gel v prepad, so mu besede same po sebi prišle z jezika.

»Cari cristiani!«

Bilo je izgovorjeno. Za trenutek mu je vzelo glas, kakor da se je neizmerno za- vzel sam nad seboj. Nazaj ni mogel. In bi v tem trenutku tudi ne hotel. »Nazadnje,« je pomislil, »je kar prav tako.« Kakor da je bilo zanj zdaj važno samo eno: »Kaj porečejo verniki?« Kaj porečejo?

»La nostra Patria, benchè originaria- mente vorrebbe dire la casa del padre, e spesso indichi soltanto la terra natale, pure oggidi è adoperata a significare il consorzio civile di un popolo e la sua stabi- le dimora...« (Naša domovina, dasi naj bi ta izraz prvotno pomenil očetovo hišo in označuje pogosto samo rojstno deželo, se vendarle dandanes uporablja za ime-

novanje civilne združbe kakšnega naroda in njega stalnega prebivališča...)

Besede so mu bile jecljajoče, negotove, kakor stopinje otroka, ki je pravkar shodil. In vendar je to komaj opazil, ni se poslušal, ostro je opazoval le obraze ljudi. Nič več tiste lačne napetosti kot prej, a razen prenečenja za hip nobeno drugo čustvo ni našlo prostora v njihovih du- šah. Ozirali so se drug po drugem in se na dolgo spogledovali. Cedermac je rahlo zatislil veke, kakor da se boji tega, kar še pride. Kaj? Tega ni vedel. Ni več videl posameznih obrazov, glave cele soseske so se strnile, kakor množica na poblede- li podobi.

»Or la patria così intesa,« je nadaljeval s trdnim glasom, »per noi cattolici è un aureo anello che congiunge la famiglia all'umanità. Derivando la patria dalla famiglia... (Torej je tako pojmovana do- movina za nas katoličane zlat prstan, ki veže družino s človeštvom. Ker izvira do- movina iz družine...)

Besede so se mu zmedle, zopet je široko odprl oči. Medtem se je bila na obrazih poslušalcev izvršila sprememba. Moški so še zmeraj strmeli vanj, a ženske so bol- ščale predse; obojim je cela lestevica ob- čutkov igrala na obrazih. Opazil je vse odtenke čustev, kar jih le more izraziti človeška duša, od prepadenosti do globoke

užaljenosti in upora. Zdelo se mu je, da bo kateri izmed njih zdaj pa zdaj dvignil glas, ki se bo divje, grozeče razlegnil pod obokom.

»Cos'è dunque la patria? Non è altra cosa che la famiglia ingrandita, è il terri- torio dove siamo nati, il suolo che Iddio ci ha preparato nella grandezza secolare dei suoi disegni, nel mistero della sua provvidenza...« (Kaj je torej domovina? Nič drugega kakor povečana družina, ozemlje, kjer smo se rodili, gruda, ki nam jo je Bog pripravil v večni veličini svojih načrtov, v skrivnostni svoji previdnosti...)

Ni pazil na besede, ki jih je govoril, glu- ho so mu odmevale v ušesih. Strastno, vedno strastneje ga je zanimalo le, ka- ko jih sprejemajo verniki. Ali jih razume- jo? Sprva so ga napeto poslušali, toda na- petost je popuščala od trenutka do trenut- ka, od stavka do stavka, kakor da so se zavedli jalovosti svojega prizadevanja. Pogled mu je znova ušel proti vratom. Kovač Rakar ga je gledal s posmehom; zdelo se mu je, da mu neizgovorjene be- se- de bere na ustnicah. »Ali ga slišite? Za svojo bisago bi se prodal tudi hudiču.« Kakor da mu je to na glas zakričal, mu je čudno stopilo v srce, ga užalilo in zbe- galo. Govor se mu je za trenutek preti- gal, le s težavo ga je zopet navezal.

(Nadaljevanje sledi)